

*Approaches in Teaching
Подходи в преподаването*

КАКВА БЪЛГАРИЯ ПРЕДСТАВЯМЕ НА НАШИТЕ ДЕЦА – МОЯ СТРАНА, МОЯ БЪЛГАРИЯ – НАШ РОДЕН ДОМ

Таня Трапова

Природо-математическа гимназия „Яне Сандански“ – Гоце Делчев

Резюме. Идеята за тази методическа разработка произтича от осъзнатата отговорност на българския учител да посее зрънцето на патриотизма в сърцата на своите ученици, да ги възпита като достойни българи, гордеещи се със своята национална принадлежност, да търси начини за въздействие, за разпалване на пламъка на родолюбието, на обичта към родината, към родния дом, семейство, традиции. В съответствие с тази идея е основната цел на настоящата методическа разработка – да се стимулира активността на учениците при изясняване на темите за родния дом, семейство, родина. За постигане на тази цел са предвидени интерактивни методи, чието прилагане обуславя създаването на нова, привлекателна, нестандартна обстановка за обучение в непринудена атмосфера, в която учениците се чувстват свободни, готови да експериментират, да изразяват лична позиция, предоставя им се възможност те самите да бъдат активни участници при обсъждането на темите за родния дом, семейството и родината. Между тях и учителя се създават отношения на партньори, сътрудници в учебно-познавателния процес, което стимулира желанието и интереса на учениците към изучаване на своя род, семейство, родина и спомага за изграждане на национално самосъзнание и истински патриотичен дух.

Методическата разработка е предназначена да послужи като ръководство за учители в процеса на тяхната самоподготовка. Посочени са методически указания за две основни теми, чието разглеждане би могло да се осъществи в клубна дейност, СИП, ЗИП, час на класа.

Тъй като разработката дава възможност да се развиват специфични умения, включени в учебната програма по гражданско образование, тя може да бъде използвана при всички класове от долен и горен курс на обучение.

Предвид спецификата на заложените теми, разработката е особено подходяща за ученици от IV клас, изучаващи тези теми по учебния предмет Човекът и обществото.

Основният резултат от използваните интерактивни методи при проведените занятия е, че се засилват патриотичното чувство и интересът на учениците към тяхната родина, тяхното минало, към различните етноси в България. Стимулира се желанието им да обогатят своите познания за родната история,

пречупват се техни негативни нагласи и предразсъдъци. Те се възпитават в дух на толерантност, в дух на гордост и преклонение пред Родината.

Keywords: history, interactive methods, approaches in teaching, motherland

Какво е България – за мен, за теб, за нас... За учителя, за малкото дете за всички онези, които се наричат българи?... Чувстваме ли се истински българи? Каква България ние, учителите, представяме на нашите деца? Как да възпитаваме чувство на гордост и преклонение пред Родината?... Безкрайна нишка от въпроси, пред които се изправя учителят, носещ в сърцето си величествения образ на Родината, чувстващ като свое призвание да възпитава в дух на патриотизъм младото поколение.

България днес е част от европейското семейство, българските граждани са част от една мултинационална и мултикултурна общност с утвърдени ценности. Ние търсим своето достойно място в тази пъстра мозайка от нации. В исторически план България е пример за етническа и религиозна толерантност. В този аспект българският принос за изграждане на образа на единна Европа е изключително ценен. За да бъдем достойни граждани на обединена Европа, ние трябва да бъдем преди всичко истински българи, защото само народ, който истински обича своята родина, може да убеди другите народи, че е достоен за уважение.

Българският учител, осъзнаващ отговорността си да посее зрънцето на патриотизма в сърцата на своите ученици, за да ги възпита като достойни българи, гордеещи се със своята национална принадлежност, търси начини за въздействие, за разпалване на пламъка на родолюбието, на обичта към Родината, към родния дом, семейство, традиции. Колко силни и въздействащи са думите на А. Бакиханов: „Учителят не може да направи всичко, но може да направи много!“.

Учителят с методиката си на работа може да помогне на учениците си да осмислят понятието „родина“, то да докосне сърцата им и да провокира у тях желание да потърсят в своите корени, традиции, семейни ценности източник за национално самочувствие. Чрез използването на интересни, интерактивни методи учителят може да създаде предпоставки за изграждане на историческо съзнание у подрастващите, да разпали патриотизма им и да спомогне за утвърждаване на българското им самосъзнание. На учениците трябва да им се предостави възможност те самите да бъдат активни участници при обсъждането на темите за родния дом, семейството и родината. Известният психолог Л. С. Виготски (1896 – 1934) формулира тезата, че образованието не се свежда до усвояването на комплекс от информации, а е един от източниците на развитие. Според него чрез овладяването, придобиването от ученика на умения за различни видове дейност той ще постигне контрол върху собствените си познавателни процеси и ще изгради собст-

вената си ценностна система. Подобна отправна стойност има развитата и многократно повтаряна от швейцарския психолог Жан Пиаже (1896 – 1980) мисъл, че активното участие на ученика в образованието трябва да заеме привилегирована позиция, защото в истинското познание „цялата истина се постига, когато се усвоява, възстановява и преоткрива от самия ученик“.

В съответствие с тези теоретични постановки в областта на психологията е и настоящата методическа разработка, чиято основна идея е да се стимулира активността на учениците при изясняване на темите за родния дом, семейство, родина. За целта са предвидени интерактивни методи, чието прилагане обуславя създаването на нова, привлекателна, нестандартна обстановка за обучение в непринудена атмосфера, в която учениците се чувстват свободни, готови да експериментират, да изразяват лична позиция. Между тях и учителя се създават отношения на партньори, сътрудници в учебно-познавателния процес, което стимулира желанието и интереса на учениците към изучаване на своя род, семейство, родина и спомага за изграждане на национално самосъзнание и истински патриотичен дух.

Структура на материала

Методическата разработка на настоящия урок е предназначена да послужи като ръководство за учители в процеса на тяхната самоподготовка. Посочени са методически указания за две основни теми, чието разглеждане би могло да се осъществи в клубна дейност, СИП, ЗИП, час на класа:

1. България – моята родина, моята гордост.
2. България – наш общ роден дом, единство в многообразието.

Тъй като разработката дава възможност да се развиват специфични умения, включени в учебната програма по гражданско образование, тя може да бъде използвана при всички класове от долен и горен курс на обучение.

Предвид спецификата на заложените теми, разработката е особено подходяща за ученици от IV клас, изучаващи тези теми по учебния предмет Човекът и обществото.

Роли/дейности на преподавателя

Учителят отстъпва от позицията на дългогодишната си традиционна водеща роля в образователния процес и преминава от активна към по-пасивна позиция на подпомагаш консултант, чиято цел е да направлява обучаемия сам да достигне до желаните резултати на дадения етап. Учителят наблюдава и анализира на няколко нива: направлява процеса на обучение в групи, отчита индивидуалните различия и собствен темп на развитие на всеки участник. Учителят само трасира пътя, а неговото изграждане е работа на учениците – разбира се, с помощта на учителя. Той не се възприема като „основен източник на информация и познание“.

Основната му отговорност е свързана с определяне на основните цели на урока; избор на методи на работа; планиране на дейностите, на конкретните отговорности за учениците и на организационния процес като цяло, както и подготовка и предоставяне на необходимите учебни материали. Учителят ръководи процеса на обучение на много нива, контролира дейността на учениците по индиректен начин, обобщава и оценява резултатите от дейностите, дава препоръки. Учителят изпълнява ролята на координатор, партньор, съветник.

Роли/дейности на обучаемите

В разработения урок са предвидени различни по вид дейности, които стимулират самостоятелната дейност и активното участие на ученика в образователния процес. Учениците не са пасивни слушатели, които приемат безкритично предоставените им факти, а се изявяват като активно пресъздаващи и творчески представящи се личности, интерпретиращи информацията относно рода, семейството, традиционните празници, родината.

В процеса на обучение учениците имат възможност да усъвършенстват личностни качества: самостоятелно мислене, отговорност, комуникативност, умения за работа в екип, за сътрудничество, организационни умения и др.

На ученика се отрежда ролята на активен, отговорен и равнопоставен участник в процеса на обучение. В хода на урока са предвидени организационни форми, основани на сътрудничество, партньорство между самите ученици, между ученика и учителя. Всеки член на групата има собствена задача, за чието изпълнение е отговорен. Извършвайки определен дял от работата, ученикът допринася за цялостното представяне на групата. Учениците имат възможност да оценяват и анализират своята собствена работа и работата на своите съученици.

В хода на урока се предвижда използването на разнообразни интерактивни методи, активизиращи ролята на ученика в процеса на взаимодействие с учителя и позволяващи комуникация в различни направления: между учител и ученик, между ученик и група, между отделните групи.

Ход на урока

I тема: България – моята родина, моята гордост

Цели:

- Развитие на представите на учениците за „род“ и „родина“ и ориентирание в отношенията: „род – народ“, „история на рода – история на народа“.
- Развиване на уменията за разказване на факти и събития от историята на рода.

- Ценностно осмисляне на рода, семейството, родината.
- Създаване на ориентации за възприемане на родината като средство за съхраняване на универсални ценности.
- Идентифициране на ценности в родината и откриване на връзката им с потребностите и правата на децата.
- Запознаване с различни прояви на ценностно отношение към родината, свързани с етнокултурната определеност на хората.
- Откриване на общото в символиката и предназначението на празници от различни етнокултурни системи.
- Ориентиране на учениците към възприемане на празника като духовна връзка между хората, като начин за съпреживяване на общата история и вярвания.

Предварителна подготовка:

- Осигуряване на постер с нарисувани контури на географската карта на България.
- Подготвяне на самозалепващи се листчета с нарисувано върху тях знамето на България.
- Постер и флумастри (мозъчна атака „Защо хората имат нужда от родина?“).
- Кълбо прежда, ножица и различни по цвят конци (упражнение „Кълбото на родовите връзки“).
- Осигуряване на кутия, в която ще се събират листчета (упражнение „Ако родината е ковчеже с ценности, какво можем да намерим там?“).
- Изработване на голям постер с очертани контури на къща (по образца в описанието на упражнение „Построяване на общ дом от ценности“).
- Осигуряване на средства за прикрепване (тиксо, топлийки, лепило и др.) на листове върху постера „Общ дом от ценности“.

Технология на обучението. Основни методи:

1. Мозъчна атака (асоциативен облак) – Изясняване на понятието „родина“

Учителят прави въведение в темата и целта на урока, като с помощта на учениците се уточнява понятието „родина“. За целта се прилага интерактивният метод „мозъчна атака“. В рамките на 5 минути учениците дават свое определение или асоциация, с която свързват понятието „родина“. Водещият ги записва на постер или на дъската по реда на тяхното предлагане и по начина, по който са формулирани от учениците. Предложенията се оценяват чрез обсъждане, след като се преустанови тяхното записване. Учителят отделя специално внимание на връзката между понятията „родина“, „род“, „роднина“.

2. Дидактическа игра: „България – моята родина, моята гордост“

На постер са очертани контурите на държавната граница на България. На учениците се раздават по три самозалепващи се листчета, като върху всяко е нарисувано българското знаме и са очертани редове, на които учениците имат за задача да запишат името на виден българин (от миналото или съвременността), прославил името на своята родина, или да назоват името на културен паметник или природна забележителност, с които България се гордее.

Надписаните знаменца се залепват от ученика на онази част от картата, с която те свързват конкретната личност, културен паметник, архитектурна или природна забележителност. Залепвайки своите листчета, всеки ученик дава кратка информация за личността, паметника или конкретната забележителност. Останалите ученици имат за задача, докато слушат информацията, да попълват следната таблица, в която вписват конкретните названия:

Велик българин от миналото	Велик българин от настоящето	Културен паметник	Архитектурна забележителност	Природна забележителност

Тази игра има за цел да насочи вниманието на учениците към онези личности, паметници и забележителности в България, които са национална гордост. Така учениците имат възможност да обогатят своите знания за миналото и настоящето на своята родина и да осъзнаят, че имат много основания, за да се гордеят с националната си принадлежност.

Учителят може да постави за домашна работа да се обогати табличката с нови данни. Така се стимулира интересът на учениците към проучване на личности, паметници и забележителности, с които България се гордее.

3. Мозъчна атака: „Защо хората имат нужда от родина?“

Учителят насочва учениците към темата за значимостта на родината за всеки човек. Те трябва да изброят колкото се може повече причини (основания), чрез които се осмисля предназначението на родината. Предложенията на учениците се изписват върху постер и се обсъждат. Целта е всеки ученик да осъзнае колко е важно да познава и обича своята родина.

4. Упражнение: „Ако родината е ковчеже с ценности, какво можем да намерим там?“

Учителят раздава на всеки ученик по три листчета, на които те трябва да запишат трите най-важни ценности на България (според личното си мнение).

Надписаните листчета се събират в обща кутия (ковчеже) и се разбъркват. Така записаните от всички ученици ценности се оказват заедно с всички останали.

След това всеки ученик изтегля от кутията чрез случаен избор лист с ценност и отговаря на въпроса – Защо жителите на България се нуждаят от тази ценност?

За улеснение учителят може да изпише на дъската следното изречение за довършване: „В своята родина децата се нуждаят от....., защото/когато.....“.

Упражнението може да приключи с кратко обобщение на учителя: децата и възрастните си приличат по това, че ценят едни и същи неща в своята родина.

5. Интелектуална карта (рисунок): „Моята родина“

Учителят поставя задача на всеки ученик да направи интелектуална карта, т.е. да изобрази под формата на рисунок представата си за своята родина, отговаряйки на въпроса „С какво мога да сравня моята родина?“.

II тема: България – наш общ роден дом, единство в многообразието

1. Упражнение: „Построяване на общ дом от ценности“

Това упражнение може да се възприеме като илюстрация на извода от предходната тема и е много подходящо, за да се направи плавен преход към новата тема.

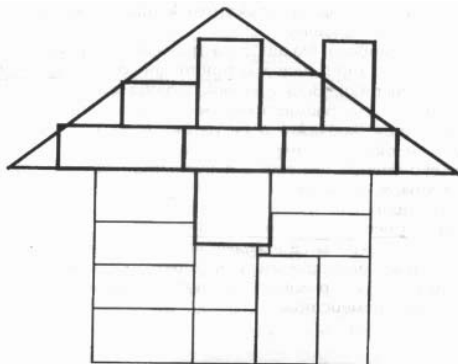
Задачата, която получават децата, е да „построят“ заедно общ дом от ценности. Това те ще направят с помощта на предварително записаните от предходното упражнение листчета с ценности. Само че вместо като „кюлчета злато“ в настоящата ситуация те ще ги използват като „тухлички“.

Всеки ученик трябва да предложи едно от листчета (които е надписал в предходното занятие) като „тухличка“ в построяването на „общ дом от ценности“.

Контурите на общия дом от ценности предварително са нанесени върху постер. Неговият образ приблизително може да изглежда така, както е показан на схемата.

Важното е броят на тухличките от рисунката да бъде съобразен с броя на децата в класа, а големината им да съответства на големината на листовите (с размер на тетрадка малък формат).

Учителят може да предостави възможност на учениците да работят в група, като им постави задача самостоятелно да решат кои листчета, с какви ценности, на кое място да бъдат поставени. Учениците трябва да мотивират решението си кои ценности ще поставят на вратата, прозореца, комина и чрез кои ценности ще изградят стената и покрива.

Идеята за построяване на общ дом от ценности, подбрани от всички ученици заедно, е метафора на универсалната същност на човешките потребности.

Затова, след като упражнението приключи, учителят насочва вниманието на учениците към символното значение на построяния „дом“.

Учителят обяснява как хората от различните етноси ценят своето семейство, своя род, своята родина.

2. Дидактическа игра: „Кълбото на родовите връзки“

2.1. Изясняване на същността на понятията „род“, „роднина“

Непосредствено преди началото на играта учителят изисква от учениците да отговорят на въпроса „Кои хора наричаме роднини?“.

2.2. Провеждане на играта „Кълбото на родовите връзки“

Учителят предлага на учениците да се подредят в кръг и подава на един от тях кълбо прежда. Условието на играта е следното: всеки трябва да размотава кълбото, докато изброява имената на свои роднини, които познава. Когато участникът завърши изреждането на имената, спира с размотаването и хваща нишката, докдето е стигнал. На това място учителят завързва друг разноцветен конец. (Всеки път по-нататък учителят трябва да отбелязва местата, до които са стигнали учениците, с различен по цвят и еднакъв по дължина конец). Ученикът подава кълбото на съученика си, като продължава да държи нишката, докдето е стигнал и където е завързан другият конец, който виси свободно. По този начин се изреждат всички – нишката, поддържана от участниците, постепенно описва кръг.

2.3. Обясненията на учителя, търсене на аналогия между нишката прежда и родовите връзки.

Учителят обяснява на учениците, че както те в момента са свързани с една обща нишка и образуват кръг, така населението на България е обединено в

множество родове. Учителят акцентира на същността на понятието „род“, представяйки го като група от хора с общ прародител. Уточнява се, че всеки род се различава по нещо от останалите – като пример се дават навързаните на обща нишка различни цветове на конците, нагледно представящи различията между родовете. На учениците се обяснява, че общата нишка между тях показва, че те живеят заедно – рамо до рамо, на една територия и са части от едно цяло, наречено народ.

2.4. Очертаване на географската карта на България.

Размотаната от целия клас нишка се съединява и децата очертават с нея върху пода на класната стая контурите на държавната граница на България (за да ги улеснени при подреждането им, учителят може да ги насочи да погледнат към географската карта на България, донесена предварително от него и поставена на видно място).

2.5. Допълнителна възможност за онагледяване на идеята за събирането на родовете в границите на България.

На учениците се дава възможност да изберат в зависимост от това, дали искат да визуализират къде живее днес по-голямата част от рода им, или откъде е дошъл, да оставят вътре или извън контура свободно навързаните разноцветни конци. Всеки участник може да използва и допълнителен брой конци със същия цвят, с който в началото на упражнението е бил означен неговият род.

3. Учениците разказват: „Какво зная за моя род?“

3.1. Учениците представят под формата на презентации свои самостоятелни проучвания за своя род или за рода на свои познати, приятели..., които принадлежат към един от следните етноси: турци, роми, евреи. Информацията в презентациите трябва да съдържа следните акценти:

- традиционни ценности на рода;
- традиционни празници, почитани от съответния род;
- обитаваната от рода територия (дали винаги са живели по тези земи, дали са дошли от други места; дали имат роднини, живеещи извън България);
- интересни истории за рода;
- интересни личности в рода, основание за самочувствие.

Презентациите имат за цел да развият познавателните способности на тези ученици, които правят своите проучвания, и на тези, пред които ще бъдат представяни, да се обогатят техните познания относно спецификите в традициите, ценностите, почитаните празници на различни етнически групи.

3.2. Самостоятелна работа

За да превърне учениците в активни участници в познавателния процес, учителят изисква по време на представянето всеки от тях в своята тетрадка (или на компютър – при наличие на добра техническа база) да си разчертава таблица по зададени параметри и да я попълва самостоятелно, докато слуша информацията от презентациите.

Название на етноса	Название на рода	Традиционни ценности на рода	Традиционни празници, почитани в рода	Интересни личности в рода

Систематизиране на информацията

В таблицата учениците трябва да посочат само ключови думи, обобщаващи основната информация. За целта е необходимо да слушат внимателно при представянето на презентациите, за да осмислят кои думички са ключови, да ги систематизират и след това да ги поставят на правилното място в съответната графа.

3.3. Работа по групи

Основна цел на това занятие е да се подобрят комуникативните умения на учениците, способността им да работят в екип (при обсъждане на информацията, получена от презентациите за отделните родове).

С оглед на тази цел се прилага методът „Световно кафене“. Класът е разделен на 4 групи, като всяка група инсценира работен екип, разглеждащ един от основните етноси, за който учениците са получили информация от презентациите (българи, турци, роми, евреи). Чиновите са групирани на четири места, които определяме като „кафенетата на Четирите рода“.

За всяко „кафене“ предвиждаме вазичка със свежи цветя, минерална вода, безалкохолно, сладки (целта е да се създаде по-приятна обстановка за работа, наподобяваща разговор в кафене).

Кафенета на Четирите рода

Всяка група има за основна задача да фокусира вниманието си върху един от разглежданите в презентациите етноси. Представител на всяка от четирите групи си тегли билетче, на което е записано името на етноса, който ще разглежда съответната група. Всяка група има 3 основни задачи.

1. Обсъждане в групата и попълване на обща таблица

Въз основа на самостоятелно попълнената таблица на този етап трябва да се обсъди в групата записаната информация, като вниманието се насочи само към един от разгледаните етноси. Процесът на обсъждане ще даде възможност на учениците да уеднаквят становищата си относно основните характеристики на съответния етнос.

Попълване на обща за групата таблица – работа в екип

Ключовите характеристики трябва да бъдат вписани в една обща за цялата група таблица (подготвена предварително от преподавателя, който я разчертава върху постер или на компютър). Таблицата е идентична с предходната (предназначена за самостоятелна работа) с тази разлика, че тук вниманието на цялата група е насочено към спецификите само на един от разгледаните етноси.

2. Изготвяне на интелектуална карта

Успоредно с попълването на обща за групата таблица всяка група има и друга основна задача – да направи една или повече интелектуални карти, т.е. да *трансформира* информацията за основните характеристики на съответния етнос *в някакъв вид изображение (на лист или на компютър)*, с очертани основни традиционни етнически символи (на етноса като цяло, на специфични за етноса празници и др.)

3. Съчиняване на гатанка за етноса

Учениците от всяка група трябва да съчинят гатанка за етноса, който е обект на тяхното внимание. Гатанката трябва да насочва, да ориентира останалите групи към спецификите на етноса, за да могат те лесно да го разпознаят.

Гатанките и интелектуалните карти дават възможност на учениците да извият своите творчески способности, като същевременно им помагат да осмислят спецификите на етносите и да ги представят по нестандартен начин, давайки воля на въображението си и пречупвайки ги през своето светоусещане.

3.4. Представяне на интелектуалните карти

Всяка група представя своята (своите) интелектуална(и) карта (карти).

Интелектуалната карта е метод, с който се цели текстовата информация да бъде трансформирана и представена под формата на някакъв вид изображение – рисунка, схема, символи, ключов текст и т.н. Те фокусират вниманието върху онези основни характеристики на етноса, които са направили най-силно впечатление на ученика. Интелектуалната карта дава възможност на учителя да установи степента на овладените нови знания за етносите и способността на учениците да ги приложат, пречупвайки ги през своя поглед, изразявайки личната си позиция.

3.5. Представяне на общите за всяка група таблици

Всяка група представя синтезираната информация от своята таблица за етноса, чиито специфики е обсъждала. Останалите групи трябва да преценят дали групата правилно се е ориентирала в основните характеристики на етноса, а когато е необходимо, се правят корекции и допълнения към таблиците (това дава възможност за по-добро осмисляне на овладените нови знания).

3.6. Задаване на гатанките

Всяка група задава своите гатанки относно специфичните символи на отделните етноси. За сполучлива гатанка се приема тази, която описва важни отличителни характеристики на етноса, по които той може да бъде разпознат от другите. Учителят, от своя страна, също може да зададе свои, предварително подготвени гатанки.

4. Беседа: „Защо и по какво си приличат празниците, които отбелязват различните етноси в България?“

Предназначението на настоящата беседа е да се даде възможност на учениците да осмислят връзката между общото и особеното, специфичното в празничната обредност на различните етнически групи. Информацията за етносите се осмисля на по-обобщаващо ниво. Учениците имат възможност да покажат уменията си за анализ, сравнение, обобщение.

За структурирането на „същинската част“ от беседата учителят може да използва следните примерни въпроси:

– Има ли християнски, еврейски, арменски и други празници, които да си приличат – да са посветени на едни и същи неща или ритуалът на празнуването да има общи черти? Да се приведат примери.

– Ако хората по различен начин празнуват едни и същи неща, това пречи ли или им помага да се разбират помежду си? Защо? Можете ли да дадете примери?

– Има ли празници, които са общи за няколко или за всички етноси в България?

Чрез отговорите на учениците учителят може да се опита да изведе следните основни идеи:

1. Независимо от различията помежду си, бедни или богати, изповядващи различни религии, принадлежащи към различни расови и етнически групи, хората имат едни и същи основания за своите празници, едни и същи подбуди, за да ги празнуват. Тези основания и подбуди са свързани с неща, от които всеки има нужда: храна, жилище, семейство, обич, сигурност, приятели, мир, свобода и др. Понеже всички хора ценят тези неща и еднакво имат нужда от тях, те ги наричат ценности. Чрез празниците хората изразяват отношението си към тези ценности.

Въпреки че се различават помежду си, обичаите и ритуалите изразяват едно и също отношение към нещата, които хората желаят да съхранят в живота си. Независимо от различието на песните и танците, всички пеят и танцуват, защото желаят да има мир, любов, богатство, свобода, щастие. Ето защо празниците на различните народи и етноси са общият език, на който всички хора говорят и се разбират помежду си. Те разкриват еднаквия им стремеж към по-добър живот и еднаквото им право да го постигнат.

2. Много от празниците на хората от различни етноси, които дълго време са живели заедно на една и съща територия (град, село, махала, местност), са сходни, защото:

- споделят едни и същи трудности, затова си приличат по своите радости и болки;
- изграждат по аналогичен начин домовете си;
- изкарват по един и същи начин прехраната си;
- приготвят по подобен начин храната си и др.

3. Земята и условията на живот са свързали здраво хората от различните етнически групи. За да оцелеят, се е наложило те да живеят в разбирателство, да си помагат, да уважават различията си и да заимстват един от друг полезни идеи (включително и отделни елементи от свои обичаи и празници), които правят живота им по-интересен.

5. Оценка на работата на учениците, препоръки

В края на занятието учителят оценява работата на учениците, дава своите препоръки, прави изводи.

Основният резултат от проведените занятия е, че се засилват патриотичното чувство и интересът на учениците към тяхната родина, минало, към различните етноси в България. Стимулира се желанието им да обогатят своите познания за родната история, пречупват се техни негативни нагласи и предразсъдъци. Те се възпитават в дух на толерантност, в дух на гордост и преклонение пред родината.

Използваните интерактивни методи стимулират активното участие на учениците в учебно-познавателния процес, дават възможност за тяхната индивидуална и груповая изява, създават предпоставки за широк спектър от комуникации и взаимодействия. Ученикът е поставен по специфичен начин в центъра на обучението, което стимулира неговия интерес към опознаването на „другия“, към опознаването на своята родина, своята история. Ученикът осъзнава какво означава да се чувстваш истински българин, като същевременно разбира отговорността си пред своята родина – да я обича, да я носи в сърцето си и достойно да я представя пред света.

HOW WE PRESENT BULGARIA TO OUR CHILDREN

Abstract. The idea for this methodological development stems from the perceived responsibility of the Bulgarian teachers to sow the seed of patriotism in the hearts of their students. Accordingly the main objective of this methodological development is to stimulate the activity of students when clarifying subjects like native home, family and motherland. The author implies interactive methods, which application stimulates the creation of a new, attractive, unusual learning environment that makes the students feel free to express their personal opinion, to participate in the discussion on topics like native home, family and motherland. Given the specifics of these themes the methodological development is particularly suitable for students in fourth grade, studying the school subject “Man and society”. The main result from the application of these interactive methods is that they enhance patriotic feelings, stimulate the interest of students in the history of their homeland and inculcate the virtue of tolerance.

✉ **Mrs. Tanya Trapova**

High School of Mathematics and Natural Sciences

“Yane Sandanski”

4, Scopie Str.

2900 Gotze Delchev, Bulgaria

E-mail: trapova@abv.bg